Beleidsreactie RIVM-verkenning sport en bewegen

Op 14 september 2026 heb ik u het RIVM-rapport 'Invloed van maatschappelijke ontwikkelingen op sport en bewegen' toegestuurd[1]. Hierin staan de gebruikte methoden en verantwoording van de verkenning naar de mogelijke langetermijn-ontwikkelingen voor sport en bewegen in Nederland tot 2040. En de rapportage beschrijft hoe maatschappelijke ontwikkelingen daarop van invloed zijn. De belangrijkste resultaten van de verkenning zijn gepubliceerd op de website van het RIVM[2].

De verkenning bestaat uit een horizonscan en simulaties van het toekomstig verloop van tien kernindicatoren. De horizonscan geeft een kwalitatief beeld van mogelijke (maatschappelijke) ontwikkelingen en veranderingen tot 2040. Ik geef in deze beleidsreactie een overzicht van de meest relevante uitkomsten uit de verkenning voor het sport- en beweegbeleid van het Rijk.

Over de verkenning

RIVM heeft voor de verkenning een zogeheten systeembenadering toegepast, waarbij de dynamiek en ontwikkelingen rondom kernindicatoren binnen het gehele systeem van sport en bewegen centraal staan. Vraagstellingen die bij deze systeembenadering zijn beantwoord zijn:

1. Wat zijn de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen voor de thema's 'sport- en beweeggedrag', 'sportbeleving', 'sport- en beweegaanbieders' en 'sport- en beweegomgeving' en hoe zijn die van invloed op het sport- en beweegsysteem?
2. Wat zal het verloop tot 2040 zijn van de 10 kernindicatoren binnen deze vier thema's en hoe hebben maatschappelijke ontwikkelingen daar invloed op?
3. Welke factoren dragen het meeste bij aan een mogelijke toekomstige stijging of een daling van deze 10 kernindicatoren.

Het RIVM heeft verschillende experts betrokken bij het in kaart brengen van de belangrijkste maatschappelijke ontwikkelingen rond sport en bewegen (de horizonscan). Bij belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen valt te denken aan bijvoorbeeld vergrijzing, verstedelijking, klimaatverandering en digitalisering. Burgers zijn vervolgens gevraagd of zij zich herkennen in de resultaten van de verkenning.

Daarna is gekozen voor het simuleren van scenario's op de thema's sport- en beweeggedrag, sportbeleving, sport- en beweegaanbieders en sport- en beweegomgeving. De tien kernindicatoren die binnen deze thema's vallen geven gezamenlijk een beeld van de ontwikkeling van sporten en bewegen in de toekomst. Met een simulatiemodel is vervolgens met tienduizend simulaties in beeld gebracht hoe de kernindicatoren zich de komende jaren zouden kunnen ontwikkelen. Het RIVM geeft op de website per thema weer welke factoren er het meest voor zorgen dat de kernindicatoren zich in een goede of juist minder goede richting zouden kunnen ontwikkelen.

Uitkomsten van de verkenning

a. Sport en beweeggedrag

Het thema sport- en beweeggedrag is omschreven als de mate waarin mensen sporten, bewegen en zitten, welke activiteiten ze doen en of ze de intentie hebben om dit gedrag te veranderen. Er is gekeken naar de effecten op het voldoen aan de beweegrichtlijnen, wekelijkse sportdeelname, zitgedrag en niet-bewegen. Vergrijzing leidt tot een verwachting over de hele bevolking van minder bewegen, minder sporten, meer mensen die niet bewegen en meer zitten. Daarnaast is de verwachting dat een veranderende leeftijdsopbouw doorwerkt in *anders* bewegen.

b. Sportbeleving

Het thema sportbeleving is omschreven als de manier waarop top- en breedtesport wordt beleefd door de bevolking, toeschouwers en sporters zelf. De uitkomsten van de simulaties laten zien dat

[1] Kamerstukken II 2026/27, 30 234, nr. 917
[2] Toekomstig verloop van de kernindicatoren | Sport en bewegen in cijfers

de invloed van digitalisering en vergrijzing van belang zijn. Een hoog aandeel sportfans via media hangt vooral samen met voortgaande digitalisering en een intensiever gebruik van digitale media om sport te volgen. Lage waarden voor het aandeel sportfans via media treden op wanneer digitalisering niet leidt tot extra sportconsumptie via media en in scenario's met een relatief jongere bevolkingsopbouw, omdat oudere groepen momenteel relatief vaker sport via media volgen.

Verder wordt benoemd dat bij een positieve ontwikkeling in sport- en beweeggedrag de verwachting is dat dit zal leiden tot een groter aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat maandelijks of vaker sportwedstrijden en/of sportevenementen bezoekt. Meer jeugd die sport betekent meer (groot)ouders en andere familieleden die wedstrijden bezoeken. Dit vergroot het totale aandeel mensen dat maandelijks of vaker een wedstrijd bezoekt. Ook volgt uit de simulaties dat een hogere mate van bewegen en sporten in het algemeen, mede door meer fietsen, de sportcultuur versterkt en leidt tot meer bezoek aan wedstrijden en evenementen.

De simulaties van 'sportfan via media' en 'sportfan via bezoek' laten echter ook zien dat in het grootste deel van de doorgerekende scenario's de trend over tijd relatief stabiel zal blijven.

c. Sportaanbieders

Het thema sport- en beweegaanbieders is omschreven als het aantal en type organisaties dat sport- en beweegactiviteiten aanbieden, hun kenmerken, en in welke vorm aanbod wordt afgenomen. Er is gekeken naar het aandeel van de bevolking van 4 jaar en ouder dat lid is van een sportvereniging en naar het aandeel van de bevolking van 12 jaar en ouder dat tevreden is met het sport- en beweegaanbod in hun omgeving.

Door experts en stakeholders zijn een toename van de vergrijzing, druk op de zorg en individualisering het vaakst als het meest van invloed op sport- en beweegaanbieders genoemd. Uit de simulaties blijkt dat ook hier de opbouw van de bevolking invloedrijk is. Naarmate de bevolking ouder is, daalt het aantal clublidmaatschappen en neemt ook de tevredenheid met het sport- en beweegaanbod af. Experts benoemen hierbij dat deze veranderingen leiden tot meer vraag naar laagdrempelig, aangepast en sociaal georiënteerd aanbod. In de burgersessies kwam daarnaast naar voren dat vooral ouderen behoefte hebben aan activiteiten waarin bewegen, ontmoeting en plezier worden gecombineerd, zoals wandelgroepen, fietstochten, yoga of spelvormen.

De simulaties laten ook zien dat een hoge tevredenheid over het sport- en beweegaanbod samengaat met gemeentelijke sportuitgaven die gelijk blijven of groeien. Experts wijzen ook op de kwetsbaarheid van het vrijwillig kader door een toename van individualisering, meer mantelzorg en langer doorwerken. Uit onderzoek van Mulier Instituut blijkt dat individualisering als consequentie kan hebben dat belangen en eisen van sportbonden en verenigingen minder belangrijk worden en dat mensen minder vaak vrijwilliger willen worden.[3] Ook gaven ze aan dat de sector zich flexibeler organiseert, maar dat mensen met lagere inkomens daar niet van profiteren.

d. Sport en beweegomgeving

Het thema sport- en beweegomgeving is omschreven als de mogelijkheden in de fysieke leefomgeving om te sporten, bewegen en spelen in termen van aanwezigheid, beschikbaarheid, bereikbaarheid, kwaliteit en duurzaamheid. Kernindicatoren waarnaar gekeken is zijn de 'dichtheid van sportaccomodaties' en 'beweegvriendelijke omgeving'.

De drie maatschappelijke ontwikkelingen die door experts en stakeholders werden benoemd als meest van invloed op sport- en beweegomgeving waren een toename van verstedelijking, vergrijzing en sociaal-culturele diversiteit. Verstedelijking brengt verschillende kansen en uitdagingen met zich mee. Voorzieningen kunnen dichterbij komen, maar staan ook onder druk door ruimtegebrek, stijgende grondprijzen en concurrentie met andere functies.

---

https://www.mulierinstituut.nl/publicaties/28052/het-sportende-individu/

Uit de simulaties blijkt dat gemeentelijke sportuitgaven en migratie samenhangen met de dichtheid van sportaccomodaties. Als gemeenten meer besteden aan sport dan nu, ontstaat ruimte voor nieuwe accommodaties en voor behoud van bestaande voorzieningen. Bij beperkte bevolkingsgroei stijgt het aantal sportaccommodaties per 10.000 inwoners. Een snel groeiende bevolking zorgt ervoor dat dezelfde hoeveelheid accommodaties over meer inwoners wordt verdeeld, waardoor het aantal accommodaties per 10.000 inwoners daalt.

In de burgersessies kwam daarnaast naar voren dat een veilige, toegankelijke en aantrekkelijke leefomgeving een belangrijke voorwaarde is om daadwerkelijk te gaan bewegen. Daarbij werden vooral veilige wandel- en fietsroutes, nabijheid van voorzieningen en een omgeving die ook voor vrouwen, kinderen en ouderen prettig en bruikbaar is, als belangrijk genoemd.

Reactie

Ik dank het RIVM voor het rapport en de uitgevoerde verkenning. Ik zie de waarde van deze verkenning in het vergroten van het inzicht in de werking van het sport- en beweegsysteem. Zo is in kaart gebracht welke factoren elkaar beïnvloeden en welke oorzaak-gevolgrelaties er zijn. De verkenning brengt de mogelijke omvang van veranderingen in kaart en geeft daardoor een beeld waar ruimte (maar ook de grenzen) ligt voor het veranderen van het systeem.

Het algemene beeld dat ik uit de resultaten van de verkenning haal, is dat het waarschijnlijk lijkt dat het sport- en beweegsysteem relatief stabiel zal blijven in de toekomst. De doorrekeningen van de kernindicatoren laten richting 2040 een beperkte spreiding in mogelijke uitkomsten zien, waarbij de uitkomsten naar verwachting niet sterk afwijken van de huidige situatie. De stabiliteit van het systeem is echter ook reden tot zorg. De simulaties laten zien dat de ambitieuze doelen om meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen, niet realistisch zijn. Het doel om 75 procent van de Nederlanders te laten voldoen aan de beweegrichtlijnen valt ruim buiten de doorgerekende simulaties. In de horizonscan worden de leeftijdsopbouw, fietsen en een toename van bewegen door mensen die dat nu nog onvoldoende doen genoemd als invloedrijk voor voldoen aan de beweegrichtlijnen. Zelfs als deze ontwikkelingen zich in een gunstige richting ontwikkelen komt het doel van 75 procent niet in beeld.

Meest in het oog springende uitkomst van de verkenning is dat vergrijzing een duidelijk effect heeft op de uitkomsten in het systeem. Net als individualisering en klimaatverandering is deze maatschappelijke ontwikkeling een gegeven. Hierin zal de sector en het beleid moeten meebewegen.

Ik wil het komende half jaar in gesprek met sport- en beweegaanbieders en gemeenten over de uitkomsten van de horizonscan en de vraag hoe het sport- en beweegsysteem toekomstbestendig kan worden. En hoe we omgaan met bovengenoemde maatschappelijke ontwikkelingen. Ik zal de uitkomsten van deze gesprekken onder meer betrekken bij de verkenning van wetgeving voor sport en bewegen.